

NGHIÊN CỨU

Đông Nam Á

SOUTHEAST ASIAN STUDIES

ISSN 0868-2739

- **Biến động về dân số và địa bàn cư trú của cộng đồng người Hoa, Hoa kiều trên thế giới từ thập niên đầu thế kỷ XXI**
- **Liên kết kinh tế ở Đông Nam Á trước sự trỗi dậy của Trung Quốc: Một phân tích kinh tế chính trị**
- **Nhìn lại tác động của quan hệ ASEAN - Trung Quốc đối với quan hệ Việt - Trung về tranh chấp chủ quyền trên biển giai đoạn 1991 - 2003**
- **Quan hệ Việt Nam - Indonesia: 60 năm nhìn lại**
- **Tình hình tiếp cận tài chính tại Philippines**

SỐ 7 (196)

2016

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU ĐÔNG NAM Á

NGHIÊN CỨU Đông Nam Á

Số 7
2016

TẠP CHÍ RA 1 THÁNG 1 KỶ

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM - VIỆN NGHIÊN CỨU ĐÔNG NAM Á

Q. TỔNG BIÊN TẬP
TS. TRƯƠNG DUY HÒA

PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
TS. NGUYỄN THÀNH VĂN

TRƯỞNG PHÒNG TÒA SOẠN
ĐỖ HƯƠNG GIANG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TSKH TRẦN KHÁNH

Ủy viên

TS. TRƯƠNG DUY HÒA
PGS.TS. NGUYỄN DUY DŨNG

TS. NGUYỄN HUY HOÀNG

PGS.TS. NGÔ VĂN DOANH

PGS.TS. NGUYỄN SỸ TUẤN

GS.TS. NGUYỄN ĐỨC NINH

PGS.TS. LÊ BỘ LÍNH

GS.TS. ĐỖ THANH BÌNH

GS.TS. NGUYỄN VĂN KIM

PGS.TS. NGUYỄN CÔNG KHANH

MỤC LỤC

- TRẦN KHÁNH
Biến động về dân số và địa bàn cư trú
của cộng đồng người Hoa, Hoa kiều trên thế giới
từ thập niên đầu thế kỷ XXI 3
- LÊ KIM SA
Liên kết kinh tế ở Đông Nam Á trước sự trỗi dậy
của Trung Quốc: Một phân tích kinh tế chính trị 13
- NGUYỄN CÔNG KHANH,
TRƯƠNG CÔNG VINH KHANH
Nhìn lại tác động của quan hệ ASEAN - Trung Quốc
đối với quan hệ Việt - Trung về tranh chấp chủ quyền
trên biển giai đoạn 1991 - 2003 27
- NGUYỄN CẢNH HUỆ
Quan hệ Việt Nam - Indonesia: 60 năm nhìn lại 36
- ĐẶNG THU THỦY
Tình hình tiếp cận tài chính tại Philippines 43
- NGUYỄN DUY THÁI
Xung đột giữa người Miến và người Môn
ở Miến Điện trong lịch sử và hệ quả của nó 48
- LÊ THẾ CƯỜNG, PHAN THỊ CHÂU
Quan hệ thương mại và đầu tư giữa Ấn Độ
và Myanmar từ năm 2010 đến 2015 53
-
- BÙI VĂN HÀO, LƯU THỊ KIM
Hợp tác trong lĩnh vực công nghiệp, xây dựng,
giao thông vận tải giữa tỉnh Nghệ An (Việt Nam)
và các tỉnh Xiêng Khoảng, Bolykhămxay (Lào)
từ năm 1991 đến năm 2014 5
- NGUYỄN THỊ BĂNG
Một vài so sánh về bộ Quốc Triều Hình Luật
(thời Lê) và bộ Hoàng Việt Luật Lệ (thời Nguyễn)
- ĐÀM THỊ TẮM
Một số tổ chức phi quan phương trong bản
người Nùng Phàn Slinh ở huyện Đồng Hỷ,
tỉnh Thái Nguyên

Hoạt động khoa học

* Hội thảo quốc tế: "Quan hệ quốc tế ở Đông Á
trong bối cảnh mới của khu vực"

"Điểm sách

* "Bàn về Trung Quốc"

Tòa soạn: Số 1, Liễu Giai, Hà Nội

ĐT: 04. 62730400

Email: tapchincdna@yahoo.com.vn

Giấy phép xuất bản số 233/GP-BVHTT

In tại Công ty in Giao thông

- NXB Giao thông vận tải

Giá bán: 35.000 đ

QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VÀ ĐẦU TƯ GIỮA ẤN ĐỘ - MYANMAR TỪ NĂM 2010 ĐẾN NĂM 2015

LÊ THẾ CƯỜNG*

PHAN THỊ CHÂU**

Ấn Độ và Myanmar là hai quốc gia láng giềng có các mối quan hệ gần gũi và thân thiện, có nhiều nét tương đồng về văn hóa xã hội. Quan hệ hai nước chính thức bắt đầu từ sau ngày Myanmar giành độc lập (1948) và từ đó đến năm 1992, mối quan hệ giữa hai nước trải qua nhiều biến cố, thăng trầm. Sau sự kiện ngày 8/8/1988, Ấn Độ lên án cuộc đàn áp bạo lực của Chính quyền quân sự Myanmar, đình chỉ các quan hệ chính thức, dành quy chế tị nạn cho những nhân vật lưu vong chính trị từ Myanmar. Từ đầu thập niên 1990, trong bối cảnh quốc tế mới, Ấn Độ triển khai "Chính sách Hướng Đông", quan hệ hai nước đã từng bước được cải thiện, củng cố và tăng cường. Từ năm 1993, nhận thức được vị thế cửa ngõ của Myanmar để Ấn Độ đi vào ASEAN, nước này bắt đầu một chính sách "can dự có tính xây dựng" với chế độ quân sự Myanmar. Tuy nhiên, phải đến khi cuộc cải cách ở Myanmar có những bước đi mạnh mẽ theo "Lộ trình dân chủ bảy bước", Ấn Độ đã tỏ thái độ ủng hộ mạnh mẽ cuộc bầu cử diễn ra vào ngày 7/10/2010 và thúc đẩy một quá trình đẩy mạnh quan hệ toàn diện giữa hai nước. Xem xét những chuyển biến mạnh mẽ về kinh tế trong quan hệ hai nước nhằm nhìn

nhận rõ hơn chính sách của Chính phủ Ấn Độ đối với Myanmar là việc làm cần thiết.

1. Hai nước phục hồi, nâng cấp và đa dạng hóa các cơ chế hợp tác song phương

Ở cấp độ Chính phủ, Ủy ban Thương mại Hỗn hợp (JTC) dưới sự chủ trì của Bộ trưởng Thương mại hai nước được thiết lập năm 2003 nhằm rà soát và thiết lập các mục tiêu chính sách đối với thương mại song phương. Sau một quá trình hoạt động không hiệu quả, tháng 9/2011, Hội nghị lần thứ 4 của JTC được tổ chức tại New Delhi đã đẩy mạnh quá trình hợp tác với mục tiêu tăng gấp đôi giá trị thương mại song phương lên 3 tỉ USD vào năm 2015. Hội nghị lần thứ 5 của JTC tổ chức tại Nay Pyi Taw vào tháng 2/2015 đã đánh giá cơ bản hoàn thành mục tiêu đề ra và đẩy nhanh quá trình xóa bỏ các rào cản thương mại nhằm đẩy nhanh quá trình hợp tác. Đây là cơ chế chính phủ đóng vai trò quan trọng trong thúc đẩy quan hệ kinh tế hai nước.

Năm 2004, Liên đoàn Công nghiệp Ấn Độ (CII) đã ký kết văn kiện hợp tác với Liên đoàn các Phòng Thương mại và Công nghiệp Liên bang Myanmar (UMFCCI)

* TS. Lê Thế Cường, Khoa Lịch sử, Trường Đại học Vinh
** ThS. Phan Thị Châu, Khoa Xã hội, Trường Cao đẳng Sư phạm Nghệ An

thành lập Phòng Thương mại và Công nghiệp đoàn Ấn Độ-Myanmar (IMCCI). Sau 7 năm không hoạt động, tháng 11/2011, IMCCI đã tổ chức diễn đàn xúc tiến thương mại và đầu tư với hơn 60 công ty Ấn Độ tham gia. Tháng 3/2012, Liên đoàn Công nghiệp Ấn Độ (CII) đã tổ chức một chuyến thăm Myanmar với đại diện 19 tập đoàn kinh tế lớn... Đây là cơ quan đóng vai trò trung gian kết nối nhằm tăng cường đầu tư vào Myanmar trong suốt từ 2011 đến 2015.

Trong khuôn khổ chuyến thăm Myanmar của Thủ tướng Ấn Độ M. Singh, ngày 28/5/2012, hai nước đã ký kết 12 thoả thuận hợp tác song phương trên nhiều lĩnh vực, đặc biệt là thành lập một *Diễn đàn chung về thương mại - đầu tư* và thành lập Ủy ban Thương mại biên giới giữa hai quốc gia. Hai tổ chức này đã nhanh chóng đi vào hoạt động và trở thành những cơ chế thúc đẩy quan hệ thương mại phát triển nhanh chóng, đặc biệt là thương mại đường biên. Từ đây, hình thức liên kết giữa Phòng Thương mại Các bang biên giới hai nước ngày càng mở rộng. Các bang Bengal, Calcutta, Mumbai... đã ký kết nhiều văn bản hợp tác với các bang của Myanmar như Mandalay, Sagaing trong suốt năm 2013 và đầu 2014. Tháng 7/2014, Phòng Thương mại biên giới đã phối hợp với Đại sứ quán Ấn Độ tổ chức một cuộc triển lãm với sự tham gia của 55 công ty nhằm tăng cường giao lưu thương mại giữa hai nước.

Sau chuyến thăm của Thủ tướng Ấn Độ N. Modi đến Myanmar (11/2014) và chuyến thăm của Phó Tổng thống Myanmar U Sai Mauk Kham tới Ấn Độ (1/2015), Ủy ban tham vấn chung Ấn Độ - Myanmar (JCC) đã được thành lập và họp phiên đầu tiên vào tháng 7/2015 nhằm thúc đẩy tăng trưởng và phát triển toàn

diện, góp phần vào hòa bình, thịnh vượng và ổn định trong nước và khu vực⁽¹⁾.

Song song với sự hình thành các cơ chế hợp tác kinh tế, hoạt động xúc tiến thương mại giữa hai nước diễn ra mạnh mẽ. Theo thống kê của Đại sứ quán Ấn Độ ở Myanmar, chỉ trong vòng hơn 4 năm từ 2011 đến 2015, đã có 35 phái đoàn xúc tiến thương mại và đầu tư lớn từ Ấn Độ đến Myanmar.

Ở cấp độ ngành kinh tế, Hội đồng xúc tiến xuất khẩu dược phẩm Ấn Độ (CHEMEXCIL) đã tổ chức 02 chuyến xúc tiến đầu tư vào Myanmar (tháng 3/2011 và tháng 5/2012) để thúc đẩy quan hệ đối tác và hợp tác trong ngành Y tế. Trong lĩnh vực giáo dục, Phòng Kinh doanh Ấn Độ ở Myanmar (MIBC) đã tổ chức hai hội chợ giáo dục (tháng 5/2011 và 3/2012). Tháng 8/2012, Phòng Thương mại Ấn Độ (ICC) đã tổ chức 2 lần đưa các phái đoàn doanh nhân và các nhà hoạch định chính sách từ các tiểu bang phía đông bắc của Ấn Độ sang Myanmar (8/2012 và 3/2013). Hai phái đoàn này gồm các doanh nghiệp kinh doanh trên các lĩnh vực điện, dầu, khí đốt, dệt may, thép, xây dựng, cao su, chè, du lịch, gỗ tếch và gỗ, CNTT, viễn thông. Ngoài ra, Liên đoàn các tổ chức xuất khẩu Ấn Độ (FIEO) đã tổ chức một "triển lãm thương mại Ấn Độ" tại Yangon từ ngày 1/7 đến 7/7/2012 với 30 công ty thành viên kinh doanh trong các lĩnh vực năng lượng mặt trời, viễn thông, hàng dệt may, hàng công nghiệp, thổ cẩm và thủ công mỹ nghệ, sản phẩm da, phần cứng, dụng cụ cầm tay, loại gia vị, hàng may mặc, đồ trang trí nhân tạo và trầm hương...

Có thể nói, các cơ chế hợp tác này đã nên sự nhộn nhịp của các hoạt động thương mại và đầu tư trong quan hệ kinh tế giữa hai nước. Trong đó, vai trò chủ động

Chính phủ Ấn Độ và các cơ quan xúc tiến thương mại được thể hiện rõ nét, tạo động lực quan trọng cho quan hệ hai nước.

2. Quan hệ thương mại và đầu tư giữa hai nước giai đoạn 2011 - 2015.

Về thương mại, đây là thời kỳ quan hệ thương mại giữa hai nước phát triển mạnh mẽ cả về chiều rộng lẫn chiều sâu (bảng 1)

Qua bảng 1, có thể thấy giá trị thương mại song phương liên tục tăng, từ 1.150,60 triệu USD năm 2008 - 2009 lên đến 2.182 triệu USD năm 2013 - 2014, trong đó tăng nhanh và ổn định chủ yếu là sau năm 2011 - 2012. Đây cũng là thời điểm chính trị Myanmar bắt đầu ổn định. Chuyến thăm Ấn Độ của Tổng thống Thein Sein

mới nhậm chức cùng với 13 Bộ trưởng trong chính phủ mới tháng 11/2011 và chuyến thăm Myanmar của Thủ tướng Ấn Độ M. Singh tháng 5/2012 đã tái khởi động tất cả các cơ chế hợp tác kinh tế trước đó, mở ra giai đoạn mới trong quan hệ hai nước.

Mặc dù tỷ trọng thương mại Ấn Độ - Myanmar có phát triển hơn so với giai đoạn trước, nhưng thương mại với Myanmar chỉ dao động ở mức 0,25% đến 0,32% trong tổng kim ngạch thương mại của Ấn Độ. Về phía Myanmar, Ấn Độ từng bước trở thành đối tác thương mại lớn thứ 4 của Myanmar sau Trung Quốc, Thái Lan, Singapore⁽²⁾. Ấn Độ là đối tác nhập khẩu lớn thứ 3 của Myanmar và là nước xuất khẩu đứng thứ 7 vào Myanmar năm 2014

Bảng 1: Tỷ trọng thương mại song phương Ấn Độ - Myanmar (triệu USD)

Năm	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-15 (tháng 4 - 11/2015)
Ấn Độ xuất khẩu sang Myanmar	221,64	207,97	320,62	545,38	544,66	787,01	787,01
Tỷ lệ % trong tổng kim ngạch xuất khẩu của Ấn Độ	0,12%	0,12%	0,13%	0,18%	0,18%	0,25%	
Ấn Độ nhập khẩu từ Myanmar	928,97	1.289,80	1.017,67	1.381,15	1.412,69	1.395,67	1.395,67
Tỷ lệ % trong tổng kim ngạch nhập khẩu của Ấn Độ	0,31%	0,45%	0,28%	0,28%	0,29%	0,31%	
Tổng giá trị thương mại	1.150,60	1.497,77	1.338,29	1.870,20	1.957,35	2.182,68	2.182,68
Tỷ trọng trong kim ngạch thương mại của Ấn Độ	0,24%	0,32%	0,29%	0,22%	0,24%	0,25%	

Nguồn: Directorate General of Foreign Trade, Dept of Commerce 2015, India

Bảng 2: Các mặt hàng Ấn Độ xuất khẩu đến Myanmar (triệu USD)

TT	Mặt hàng	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14
1	Mặt hàng khác	94,17	79,85	111,40	110,12	129,86	147,48
2	Thịt và nội tạng	-	1,91	71,59	13,31	0,29	-
3	Dược phẩm	49,92	55,98	61,29	76,09	94,55	74,17
4	Sắt thép	63,93	43,66	40,21	26,29	59,60	168,91
5	Đường và bánh kẹo	-	0,07	21,27	-	0,09	-
6	Máy móc và thiết bị điện	13,62	16,69	16,39	26,81	26,03	58,34
7	Hóa chất và các	-	9,81	12,27	5,4	7,20	-
8.	Dầu và thiết bị khai mỏ	-	-	-	75,88	0,85	-

Nguồn: Central Statistical Organization (CSO), Myanmar

- 2015⁽³⁾. Cán cân thương mại giữa hai nước cũng không cân đối, Ấn Độ cơ bản nhập siêu trong giai đoạn này. Điều này cho thấy, sự tăng trưởng nhanh chóng trong quan hệ thương mại hai nước có tác động khá lớn đến đến Myanmar, nhưng đối với Ấn Độ vị thế thương mại của Myanmar chưa xứng tầm tiềm năng và thế mạnh của nước này. Mục tiêu quan trọng New Delhi vạch ra là nâng kim ngạch thương mại song phương lên 3 tỷ USD vào kết thúc năm tài chính 2015-2016.

Về mặt hàng, Ấn Độ xuất khẩu vào Myanmar các mặt hàng đã khẳng định được thế mạnh trong khu vực như dược phẩm, máy móc nông nghiệp, hóa chất nông nghiệp, hàng điện tử, sắt và thép, công nghệ thông tin và dịch vụ (bảng 2).

Có thể thấy, trong các mặt hàng xuất khẩu, đáng chú ý là sự tăng trưởng khá nhanh của các mặt hàng dược phẩm, sắt thép, máy móc và thiết bị điện. Dược phẩm là một thế mạnh nổi bật của Ấn Độ ở Myanmar với mức tăng trưởng từ 49,92 triệu USD năm 2008 - 2009 lên lên 94,55 triệu USD trong năm 2012 - 13, và đạt mức 74,17 triệu USD trong 2013 - 14. Đây là mặt hàng mà Ấn Độ có thế mạnh trong

thương mại khu vực, không những ít tác động đến nền công nghiệp non trẻ của Myanmar, mà còn hỗ trợ công nghiệp nước này phát triển.

Ấn Độ nhập khẩu từ Myanmar chủ yếu là các mặt hàng nguyên liệu trong nông lâm nghiệp (bảng 3).

Myanmar là nước cung cấp đậu lớn thứ hai vào Ấn Độ, cung cấp gần 1/5 gỗ nhập khẩu của Ấn Độ. Gỗ và sản phẩm gỗ chiếm hơn 27% kim ngạch xuất khẩu của Myanmar đến Ấn Độ (600 triệu USD). Nhiều chuyên gia kinh tế cho rằng, với tiềm năng dầu mỏ khá dồi dào, khi các dự án dầu giữa hai nước đi vào khai thác, dầu mỏ sẽ nhanh chóng là mặt hàng chiếm thị phần lớn trong nhập khẩu của Ấn Độ.

Có thể thấy, quan hệ thương mại Ấn Độ - Myanmar giai đoạn này đã có những chuyển biến khá nhanh chóng trên cả phương diện cơ chế, giá trị kim ngạch thương mại, các mặt hàng xuất nhập khẩu. Tuy nhiên, những kết quả đó vẫn chưa xứng tầm với tiềm năng hai nước và cũng chưa thể giúp Ấn Độ đối trọng với vị thế của Trung Quốc ở Myanmar.

Về đầu tư, sau khi Luật Đầu tư nước